24. Główczewski A. „Przez Polskę może wybuchnącz III wojna światowa”. Żaryn obnaża dezinformacje Kremla. URL: https://www.pap.pl/aktualnosci/przezpolske-moze-wybuchnac-iii-wojna-swiatowa-zaryn-obnaza-dezinformacje-kremla
25. Stańczyk M. Stanisław Żaryn: propaganda rosyjska bardzo szybko rozpoczęła działania dezinformacyjne w związku z sytuacją w Izraelu i atakiem Hamasu. URL: https://www.pap.pl/aktualnosci/stanislaw-zaryn-propaganda-rosyjska-bardzo-szybko-rozpoczela-dzialania-dezinformacyjne
26. ГУЛАГ. Інститут Істрії України Національної академії наук України. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Gulag
27. 1932 – ухвалено закон «про п’ять колосків». Український інститут національної пам’яті. URL: https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/serpen/7/1932-vstupyv-u-diyu-zakon-pro-pyat-koloskiv
28. Kurek P. W Pałacu Prezydenckim upamiętniono ofiary Wielkiego Głodu w Ukrainie. URL: https://www.pap.pl/aktualnosci/w-palacu-prezydenckim-upamietniono-ofiary-wielkiego-glodu-w-ukrainie

Васьківська О.Є. – к.пед.н., доцент
кафедри журналістики факультету
міжнародних відносин
Національного авіаційного університету

Діяльність системи іномовлення України в реаліях сьогодення

В умовах гібридної війни, а згодом і повномасштабного вторгнення, Україна має чітко вибудовувати свою інформаційну політику, боротися з дезінформацією та поширювати свою позицію як у межах країни, так і на

міжнародній арені. Головним механізмом зовнішньої інформаційної політики України в умовах воєнного стану має бути система іномовлення, метою якої є поширення інформації про ситуацію в країну та консолідація світової спільноти у боротьбі проти російського агресора.

Дослідниця Вікторія Конах зазначає, що «іномовлення – це специфічна форма діяльності, скерована насамперед на громадян інших країн, з метою здійснення на них певного інформаційно психологічного впливу, що полягає в підготовці та трансляції інформаційних повідомлень, новин, різноманітних передач тощо. Вона зауважує, що з часів свого виникнення іномовлення використовується у якості важливого інструменту не тільки сприяння розповсюдженню ідеологічних, культурних та інших цінностей мовника у світі, а й просування та захисту національних інтересів за кордоном, формування та підтримання позитивного іміджу власної держави» [5; 12]

Досліджуючи розвиток та трансформацію функцій іномовлення, науковець Олег Джолос наголошує, що «виникнення перших іномовних інституцій було зумовлено конфронтацією політичних режимів, напруженою військовою ситуацією, міжнародним економічним протистоянням. Розвиток іномовлення і його функцій завжди залежав від необхідності інформаційного впливу однієї країни на іншу та від його ефективності» [4; 27].

Науковиця Ольга Гресько, досліджуючи історію українського іномовлення, зазначає, що «після державного перевороту (ГКЧП) в 1991 р. було створено Всесвітню службу радіо України (ВСРУ), куди ввійшли англійська, німецька, румунська редакції. Це була миттєва трансформація, зародження сучасної української іномовної організації, основним завданням котрої було створити прямоефірне мовлення. Програми почали адаптувати до аудиторії, громади Монреаля, Торонто, Чикаго, Вашингтона, а також Нової Зеландії, Австралії тепер могли слухати україномовний контент» [2; 62].

Аналізуючи іномовні телевізійні канали як складову зовнішньої інформаційної політики України, дослідниця Олександра Двуреченська зазначає, що «розвиток телевізійних каналів іномовлення в Україні розпочався лише на початку XXI ст. Згідно з Указом і дорученням Президента України та рішенням РНБО у 2003 р. була утворена державна телерадіокомпанія «Всесвітня служба «Українське телебачення та радіомовлення» (УТР), яка підпорядковувалася Державному комітету телебачення та радіомовлення України. УТР однією з перших в Україні почала трансляцію на супутникових каналах на Євразію, Північну та Південну Америку [3; 6-7].

«Потребу появи повноцінного іномовлення, яке представляло б Україну на світ і протидіяло би пропаганді агресора, держава усвідомила з початком війни. У 2015 році було прийнято закон «Про систему іномовлення України». Згідно з новим законом, у цю систему ввійшли державне підприємство «Мультимедійна платформа іномовлення України» (МПІУ) та Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ». Канал іномовлення під брендом UATV створювався на базі «УТР» і телеканалу Національного банку «БТБ». При цьому UATV мовив різними мовами, тобто в межах його ефіру виходили новинні блоки українською, англійською, російською, кримськотатарською та арабською мовами». На початку березня 2020 року члени Нацради переоформили ліцензії UATV на канал «Дом». Так виник російськомовний канал «для тимчасово окупованих територій» [1].

У своєму дослідженні Олександр Рубан зауважив, що «у березні 2023 року телеканал «Дом» змінив логотип на «Дім» і переглянув концепцію мовлення. На сьогодні канал «виготовляє розважальний, культурно-просвітницький і соціальний контент, який навряд чи виконує завдання з просування українського інформаційного порядку денного. Контент «Дому» переважно не має специфічного змісту і видається таким, що спрямований на загальнонаціональну аудиторію. Наявні звіти переглядів на OTT показують, що «Дім» не є популярним і всередині України» [6].

Водночас влада не полишає спроб створити новий канал іномовлення України, тож «на початку березня 2022-го на базі мультимедійної платформи іномовлення UATV організований російськомовний марафон. Його завданням було дати можливість дізнатися правду про російсько-українську війну «російськомовним глядачам з усього світу». За кілька місяців канал змінив свій логотип на назву і так став «FreeДомом» [1].

У своєму дослідженні для ІМІ Олександр Рубан зазначає, що «FreeДом» розрахований на російськомовну аудиторію, яка «шукає правду про те, що відбувається в Україні, Східній Європі, Росії та світі». Покриття російськомовного іномовлення України – це шість супутників: Європа, включно з європейською частиною РФ, Середня Азія, Близький Схід і Північна Африка. Також «FreeДом» присутній у більш ніж 700 кабельних, DTH- та IPTV-мережах у 44 країнах світу, а також на десяти OTT-платформах. Попри те що основним завданням іномовлення є робота на закордонну аудиторію, «FreeДом», як і телеканал «Дім», також присутній в українських кабельних мережах і OTT-платформах» [6].

Дослідник зауважує, що «більшість програм телеканалу «FreeДом» присвячено Росії. З огляду на це вони, справді, могли б зацікавити російську аудиторію. Втім, наразі лише теоретично. Адже, хоча керівники ДП МПІУ та телеканалу і стверджують, що більшість споживачів контенту «FreeДом» – росіяни, немає досить ґрунтовних досліджень, що доводили б такі заяви. Тим часом свою українську аудиторію телеканал «годує» порядком денним країни-агресорки, висвітленим її мовою»[6].

Отже, редакція іномовлення розпочала працювати в Україні ще за часів СРСР та трансформувалася в самостійний канал іномовлення після проголошення Незалежності. Іномовлення України активно розвивалося та здійснювало мовлення українською, російською та англійською мовами.

На сьогодні в Україні існують два канали іномовлення, які підпорядковані Мультимедійній платформі іномовлення

України. Однак, жоден з цих каналів не є дієвим механізмом для поширення інформації про Україну у світі. «Дім» перетворився на ще один з каналів телебачення, що транслюється українською для українців та не користується шаленим успіхом у глядачів. Водночас «FreeДом» хоч і веде трансляцію у 44 країнах світу, однак робить це лише російською мовою, що значно зменшує можливості дізнатися про поточну ситуацію в Україні та воєнні злочини росіян серед іноземної аудиторії.

Список використаних джерел

1. Від УТР до «FreeДому» та «Дому». Історія українського іномовлення. URL: https://rpr.org.ua/news/vid-utr-do-freedomu-ta-domu-istoriia-ukrainskoho-inomovlennia/
2. Гресько О. В. Мовне питання в системі іномовлення України і ЄС. *Стиль і текст*. 2015. № 16. С. 59-67
3. Двуреченська О. С. Іномовні телевізійні канали як складова зовнішньої інформаційної політики України. *Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. Частина II.* Дніпропетровськ: Роял Принт, 2016. С. 6-8.
4. Джолос О.В. Розвиток та трансформація функцій іномовлення в сучасних умовах. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2019. №2 (38). С. 27-33
5. Конах В. К. Еволюція іномовлення в іноземних державах: досвід для України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 118(1). С. 12-24
6. Рубан О. Внутрішнє іномовлення України. На кого мовлять державні телеканали «ДІМ» і «FREEДОМ». URL: https://imi.org.ua/monitorings/vnutrishnye-inomovlennya-ukrayiny-na-kogo-movlyat-derzhavni-telekanaly-dim-i-freedom-i57418